

Lazaság - feszesség...

Beszélgetés Dér Endrével, megjelenés előtt álló új könyvéről

A téli könyvvásárra jelenik meg *Dér Endre* szegedi író *Veszélyzóna* című új regénye. A könyvet a Kner Nyomda gyulai üzemében ezekben a napokban készítik, címlapján *Schéner Mihály* pompás rajzával. Úgy tűnik, a 70 fölött járó író szinte gyermeki izgalommal várja legfrissebb könyvének megjelenését. Vajon miért?

– Úgy érzem, minden eddigi írói munkám summázata ez a könyv. Mintha az előzőek csak előképei, skiccei volnának a Veszélyzónának. Még a Mi, pulóveresek is. Kedves barátom, testvéri mesterem, Cseres Tibor mondta – s meg is írta – a Mi, pulóveresek olvastán: „Szorongva vártam mindig, mikor fogsz végre a csiszolt, a szabatosan magyar, stilisztikailag csinos fogalmazványok után újat merészelni. Váltani. S íme, itt a »Pulóveresek«. Lám, tudod te a feszresre szerkesztett, szikár dialógokat az élőbeszéd, a fesztelen »duma« vallomás-szerű – vagy magnószalagra rálezserített – látszat-könnyedségével vegyíteni... Még bátrabban tovább ezen az úton!”

■ **A Cseressel való barátság és szakmai kontaktus mindig is fontos volt az ön számára. Hogyan élte meg halálát?**

– Utolsó találkozásunkkor, 1990-ben a szegedi Dugonics téren mintegy figyelmeztetés-ként ugyanerre intett. Figyelmeztető jobbja sajnós már nem tehetem bele a Veszélyzónát. Nagy fájdalom. Legelső

és legbölcsebb „főnököm” sírjára azért lélekben rátettem a hála csokrát nemrégiben, a halottak napján. A könyvet már csak szeretteinek küldhetem meg. Azt a munkát, melyet iparkodtam az ő tanácsai szerint megírni.

■ **Szeretnék hallani valamit magáról a könyvről. Miről szól, kik a szereplői, hogyan kötődik ehhez a városhoz?**

– Az állampártiság végső hónapjaitól napjainkig terjed a modellekkel operáló, mégsem dokumentarista történet. Gyöngyarcú, tüneményesen szép ruhagyári lányt kell sürgősen kórházba szállítani: özön Sevenalt nyelt le. Magától-e, vagy beletuszkolták? Később ugyanőt – Lórit – kövel verik fejbe egy tömegverekedésen. Vérbe borul... Ki tehette?!... 1953 őszén költöztem Szegedre. Csendes, félálalt diákvároska volt új tanyám. Ma kavargó, harshány, spekulánsokkal, ember- és drogcsempészekkel, kerítőkkel és prostikkal, újsütetű kisvállalkozókkal, butikosokkal, könyörtelen szélhámosokkal, szívődlegesztő szépfiúkkal, és becsületesen helytállni szándékozó polgárokkal elegy, határ menti VESZÉLYZÓNA Szeged. Különös kaleidoszkóp. E kaleidoszkópot szeretném az olvasóknak átnyújtani. Kivált az ifjúságnak. Hol a lezser fecsegés, hol a feszes dialógusok metódusával.

T. L.

■ Könyvbemutató Dorozsmán

Farkas Dezső versei

Kiskundorozsmán sokan ismerték és szerették *Farkas Dezsőt*, aki negyven esztendeig volt a község kántora és ugyanennyi időn keresztül vezette az 1951-ben általa alapított Hozsanna kórust. Farkas Dezső teológusi tanulmányait, pályafutását a Rákosi-korszakban egész életére ható megrázkódtatás törte kerékbe, miután *Grósz József* kalocsai érsek utolsó ministránsaként az ÁVH őrizetbe vette. Kántori tevékenysége alatt tagja volt a *Vaszy Viktor* vezette neves színházi kórusnak, baráti szálak fűzték *Sik Sándorhoz* és *Bárdos Lajoshoz*.

Sokan tudták, hogy *Farkas Dezső* verseket is ír, *válogatott versei azonban özvegye jóvoltából csak most, halála után majd egy évvel láttak napvilágot, Te csak maradj!* címmel. A kötet megjelenésében a JATE hispanisztikai tanszékének vezetője, *Anderle Ádám* professzor segített, a Gradus ad Parnassum Kiadó szakmai közreműködésével, az 1950–1991 között született alkotások közül *Zsoldos Sándor* szerkesztő válogatott.

A vallásos ihletésű verseskötet bemutatója november 26-án pénteken este 6 órakor lesz a kiskundorozsmai fiókkönyvtárban.

P. J.

■ Minden a költségvetési harc függvénye

Megalakult a képzőművészeti kollégium

(Folytatás az 1. oldalról.)

A szakértői csoport feladata lesz javaslatot tenni a képzőművészeti alkotómunka önkormányzati illetve kulturális alapbéli támogatására, a megyei alkotói díjakra, valamint koordinálni a különböző átfogó kiállítások szervezését. Hogy a bizottság emellett sem marad munka nélkül, a fórum további témái jelzik. A Szegedi Nyári Tárlat két év előtti megszüntetése után a város 1994-re felhívást ad közzé a Táblaképfestészeti Triennálén való részvételre. Hamarosan pályázatot írtnak ki az 1956-os forradalom és szabadságharc szegedi emlékművének megalkotására, melynek avatását 1996 március

15-re tervezik. A jövő évi könyvhétre reprezentatív katalógus készül Szeged szobrászairól, mely része lehet az olyan hiányolt városi propagandaanyagoknak, s melyet követnek majd a többi műfaj reprezentáló kötetek.

Mindez – sajnós – komoly költségvetési harc kérdése is. A jövő évi városi költségvetése, melyről sok jót a közművelődési és közoktatási iroda vezetője, *dr. Puskás Albertné* sem tudott mondani. Idén már nem, vagy alig maradt pénz a képzőművészek támogatására. Jövőre pedig az ideinél még kevesebb jut kultúrára, hiszen a tervezett 20 százalékos növelés az inflációt sem

éri utol. Ebben a helyzetben a képzőművészek abban egyetértettek, hogy a tanácsadó kollégium tevékenysége csak akkor lesz hasznos, ha az munkát jelent a város alkotóinak.

A fórum résztvevői elvi beleegyezésüket adták a Magyar Alkotóművészek Országos Szövetsége dél-magyarországi csoportjának létrehozásához, ezt azonban a szövetség vagyoniügyi gondjainak tisztázásától tették függővé. A viéki szervezetben egyébként közös képviselőhez jutnának mind a Szög-Art, mind a Szépmíves Céh tagjai, illetve a „függetlenek” is.

P. J.

■ A gyermek- és ifjúsági könyvíjádonságok közül:

Illyés Gyula – 77 magyar népmese, Századvég kiadó (400 old., 770 forint); Lázár Ervin – Berzsián és Dideki, mesék, Századvég kiadó (150 old., 440 forint); Nemes Nagy Ágnes – Aranyecset, mesék, Századvég kiadó (150 old., 440 forint); Magyar népmesék, Móra kiadó (208 old., 398 forint); Wilhelm Hauff minden meséje – művelt ifjak és lányok számára, Kortárs kiadó (300 old., 600 forint); Antoin de Saint-Etienne – A kis herceg visszatér, Argumentum kiadó (88 old., 280 forint); Napkeleti mesék, Az Ezeregyéjszaka meséi alapján, Gemini kiadó (144 old., 880 forint); Budai Péter – Origami mindenkiné, Nemzeti Tankönyv-

kiadó (20 old., 167 forint); Valentina Beggio – 366... sőt több kérdés és felelet, történetek, Móra kiadó (192 old., 578 forint); Usborne – Játszókönyv, Park kiadó (128 old., 650 forint).

A természettudományi könyvíjádonságok közül: Cousteau kapitány, A Calypso fedélzetén, Gulliver kiadó (104+8 old., 985 forint); David Attenborough – Titokzatos állatok nyomában, Holló és Társa kiadó (400 old., 940 forint); Tom Stonier – Információ és az univerzum belső szerkezete, Springer Hungarica kiadó (160 old., 580 forint); Anne Sproule – Thomas A.

Edison, Talantum kiadó (64 old., 298 forint); David I. Eicher – Az Univerzum, A csillagképek, ahogyan a Földről látjuk, Talantum-Gabo kiadás (212 old., 1950 forint); Réthy Károly – Drágakövek és gyöngyök, Presztízs-Top kiadó (224 old., 310 forint); Bányai Mátyás – Lét a negyedik dimenzió túl, A mindennapi élet parapszichológiája, Presztízs-Top kiadó (180 old., 194 forint.); Az emberi test, Talantum-terjesztés kiadás (342 old., 2750 forint); B. Gáspár Judit – Harmadmagam, Jelenkor kiadó (tanulmányok, 188 old., 160 forint).

Lenni, vagy nem lenni?

A hamleti kérdést egyre többször tesszük föl mostanában. Most a város művelődési házak juttatták eszembe. Azoké az intézményeké, amelyek a negyvenéves szerepzevar után most végre megtalálhatnak igazi rendeltetésüket.

A művészetet közvetítő intézmények programját nem a színház, vagy a tárlatlátogató polgár állítja össze, az októ iskola tematikáját sem a tanuló találja ki, ezek az intézmények készen találják a látni és tudnivalókat. Az ember természete pedig olyan, hogy nemcsak befogadni szeret, de örömet jelent számára az is, ha létrehozhat valamit. S ezt nagyon sokszor nem otthon, egyedül kívánja megtenni. Vannak olyan tevékenységek, amik kifejezetten közösségben művelhetők. Ezek nem feltétlen csak a művészetek, a tudományok mentén fellelhető értékek létrehozására szerveződhetnek. Kultúrához kötött fogalmak többek között a viselkedés, a táplálkozás, az öltözködés, a lakó környezet, a higiénia, de akár a szexualitás vagy a temetkezés is. Vagyis a közös probléma, vagy téma sok-sok hasonlóan gondolkodó embert hoz, kovácsol össze. A véleménycseréhez, találkozáshoz, együttlétéhez hely szükségeltetik a városban, vagy faluban. Erre való a művelődési, közösségi ház, benne azokkal a jól felkészült szervezőkkel, akik a csoportok ügyes-bajos dolgait profi módon intézik. Vagyis a művelődési ház dolga: szolgáltatni. A szegedieknek azt, amit a szegediek igényelnek.

A régmúltban ezt tették a kulturintézmények, a múltban azonban nem. Az utóbbi negyven évben jól, rosszul, de ugyanazt próbálták csinálni „kicsiben”, amit a színház, a képtár, a filharmónia. Másfelől az amatőrmozgalom értékeit igyekeztek ápolni, helyet adtak művészeti csoportoknak, olyan kluboknak, köröknek, amik kisorultak az iskola falai, vagy a nem létező nyugdíjas ház falai közül. Szegeden még speciálisan lehetetlen helyzetet élvezhettek a népművelők. A megyei művelődési központról mindenki tudta, hogy csak a neve az, valójában az előzőleg megszüntetett módszertani központ folytatása, a városi központnak kinevezett, ház pedig kénytelen, kelletlen nyakára vette a csatolt községek kis házait. No ettől aztán mindenki mást volt kénytelen csinálni, mint amire eredendően alkalmas lett volna. A belvárosban működő intézménynek alig jutott pénz a belvárosra, a kis, falusi házak pedig túrték a szegedi központ bábáskodását.

No de ez a múlt. Ma már leválási, önállósodási folyamatoknak vagyunk tanui. A csatolt faluk egyre másra „vívják ki” függetlenségüket s nincs szükségök a nagyváros

irányítására. A megye, mint közigazgatási egység teljesen átalakult, nem kíván egy vízfej művelődési intézményt fenntartani. Lejárt az ideje ennek a struktúrának, s úgy tűnik, hogy ez magától le is bomlik lassan. De, hogy egy ekkora városnak ne lenne szüksége néhány művelődési házra, azt nem merném kategorikusan leszögezni. No nem a régi, agyonadminisztrált formában, mammutgárdával. De néhány, ütőképes szakemberekkel, tisztességesen felszerelt technikával, esztétikus épületben gyanítom, tudna mit csinálni egy ilyen intézmény.

Annyit beszélünk az alulról való építkezésről, az utcán megfogalmazott igények fontosságáról, miközben a civil közösségek pincékben, odukban tartják összejöveteleiket. Ha nagyon zavar bennünket a művelődési ház titulus, hát nevezzük el másként a gyereket. Legyenek közösségi házak, vagy népházak, vagy hívjuk őket polgári körök házainak, vagy mit tudom én minek, de legyenek nyitva a klubok, egyletek, körök, csoportok, a szegedi polgárok előtt. S persze férjenek el itt továbbra is az amatőr színjátszók, a fotózni vágyók, a scifit olvasók, az ufókat lesők, az agykontrollra esküszők, a dalárdák, de esetleg a tudományos társaságok, a profi művészeti szervezetek, magyarul mindazok, akik most ezekért bérelnék egy talpalatnyi szuterént, valamely, teljesen más tevékenységre szerveződött cég épületében.

Természetesen nem minden ellenszolgáltatás nélkül kell ezeket a házakat a szegediek rendelkezésére bocsátani. De legyen hol fizetség ellenében tisztességes helyet bérelni és nem utolsósorban felkészült ügyintézőt, szervezőt találni, aki kiszolgálja a közösségi életre vágyó honpolgárt. Ha valaki elutazik a sokat emlegetett Nyugatra, ott is ezt látja. A kisfalu közösségi háza valóban mindenkié, a párizsi Pompidou Központtól nem is beszélve.

Vagyishát el kellene döntenie, hogy legyenek, vagy ne legyenek művelődési házak. Végül is bármely vezetőség megteheti, hogy egy tollvonással eltünteti őket a színről. Ez most ebben a zűrzavarban talán fel sem nagyon tűnne senkinek. S azt csak remélhetjük manapság, hogy valamely város vezetése, polgárai nevében, rövidtávon remélt finanszíris haszonért cserébe, nem mond le a közösségeket építő, a kultúra értékeit mentő intézményekről.

Persze, ha tud helyükbe új formát állítani, olyat, ami nem hordja magán az előző rendszer vonásait, ám tegye. Csak ne rombolással, mert az sokba kerül, és nem egyenlő az újjátással.

Pacsika Emilia

■ Tízéves a Szegedi Magyar-Finn Baráti Kör Finnországot meglátni és...

A Szegedi Magyar-Finn Baráti Kör 1983-ban alakult, abban az időszakban, amikor már lehetett a szovjet-barátságban kívül másról is beszélni. Ehhez képest Finnországon 42 éve működik a Turku Magyar-Finn Társaság, s már legalább ötven városban működik a szegedihez hasonló finn-magyar baráti kör. Magyarországon az 1979-ben alakult pécsi baráti kör a legrégebbi, s mostanra, különböző városokban 45 újabbat alakítottak. A jubileum alkalmából Alexi János elnököt kértük a Szegedi Magyar-Finn Baráti Kör bemutatására.

északi-városi fiókkönyvtárát néztük ki helyszínül, s alkalmas is volna, hiszen ott össze lehetne gyűjteni a finn témájú könyveket. Ott tarthatnánk a nyelvórákat, s a terem otthont nyújthatna a klubfoglalkozások számára is. Sajnos, előreláthatólag anyagi gondok felmerülnek majd, amelyek megoldására sem a könyvtárnak, sem az egyesületnek nincs pénze. Egy másik tervünk: szeretnénk kiállítani nemrég elhunyt kor-elnökünk, Soós Sándor hagyatékából azokat az emléktárgyakat és kitüntetések, amelyek Finnországhoz kapcsolódnak. Soós Sándor, mint önkén-

tes vett részt annak idején a finn-szovjet Téli háborúban, a finn oldalon. Még megérte, hogy egy évvel ezelőtt ezeket a helyeket végiglátogathatta, és jópár kitüntetést kapott.

■ **Úgy tudom, a Magyar-Finn Társaság által meghirdetett finn iskolai hét vetélkedőnek voltak szegedi jelentkezői is.**

– Sőt, van egy továbbjutója is: Papp Szilvia, aki elsős kereskedelmi szakközépiskolai tanuló a Krúdy Gyula iskolában. A felkészítő tanára Szinger Egon volt.

S. P. S.

A Szegedi Magyar-Finn Baráti Kör egy hete tartotta megalakulásának tízéves évfordulóját. A jubileumot táviratban üdvözölte Pertti Torstila, Finnország budapesti nagykövete, és Pozsgay Imre, a Magyar-Finn Társaság elnöke. A városi házi ünnepségről közölt hírünk hibásan jelent meg. Helyesbítésül: az eseményen Dr. Mécs Imre képviselő köszöntötte a baráti kört, Zsigmond Zoltán és Papp Éva zongoraművészek Maurice Ravel négykezes darabjával, a Király-König Péter Zeneiskola tanárai fúvós quintett összeállítással léptek fel.